

MARSVIN

Djurslag:

Marsvin, de latinska namn som ofta används är *Cavia porcellus* och *Cavia aperea porcellus*.

Ursprung:

Marsvinet kommer ursprungligen från Sydamerika. Marsvinet har hållits som tamdjur i tusentals år, och använts som matförråd. Arten finns inte vild i naturen, men nära släktingar lever vilda.

Storlek som vuxen:

Marsvinet blir som en limpa ungefär, och väger då runt ett kilo, mellan 700 gram och 1400 gram är rätt vanligt. Hanarna blir vanligen större och honorna mindre.

Livslängd:

Normal livslängd är 5 – 7 år, marsvin blir sällan över 7 ½ år, enstaka marsvin kan bli äldre.

Utseende:

Marsvinet är limpformat med korta ben, ingen svans, brett huvud och kraftig nacke. Marsvin förekommer i mängder utav färg- och hårlagsvarianter, allt från svart till vitt med rött, gult och gråblått däremellan. Dessutom är många marsvin färgade i två – eller tre olika färger. Det finns marsvin som är prickiga, och de som ser ut som skimlar. Långhåriga marsvin är vanligt, och finns i två olika grundvarianter – de vars päls växer hela livet och vanligen är långhåriga på hela kroppen – och de som har långt hår på delar av kroppen, vilket ofta inte växer ut om man klipper av det. Långhåriga marsvin kan även vara lockiga.

Det finns marsvin med kort krusig päls som står rätt ut från kroppen, och marsvin utan päls, sk Skinny.

Det finns även jättemarsvin som väger flera kilo, dessa är fortfarande ovanliga och kallas cuy.

Aktivitetsmönster och social organisation:

Marsvin lever mycket som hästar, de är betande djur som lever i grupp och är aktiva dygnet runt med kortare vilo- och sovpauser. I en marsvinflock kan man tom se hur ett marsvin håller vakt när de övriga sover. Marsvin har behov lämpliga skydd där de kan söka trygghet vid plötsliga ljud eller plötsliga rörelser, man kan lätt ordna enkla marsvinshus med endast tak, och dessa duger utmärkt samtidigt som man hela tiden kan se marsvinen.

Eftersom marsvin är betande djur behöver de röra sig mycket och söka föda under både dagen och natten. För att ge tillfälle till detta och därmed efterhärma deras naturliga beteende så håller man djuren i en stor bur samt sprider ut hö i hela buren. Då marsvin är stora djur så brukar detta inte räcka, utan man behöver även låta dem springa lösa på golvet minst två timmar varje dag. Enklast löser man detta genom att buren står på golvet och man öppnar en lucka som marsvinen kan gå in och ut ur buren genom som de vill. Kommersiella burar har idag ofta sådana luckor. Marsvin som släpps ut bara ett par timmar per dag blir sällan rumsrena, och kan bita både på möbler och sladdar. Öppnar man luckan permanent så brukar marsvinen efter några veckor bli rumsrena och sluta bita på både möbler och sladdar. Mattor däremot är extra goda, och svåra att låta bli. Man håller lämpligen endast hanar eller endast honor tillsammans. Det händer ibland att två marsvin helt enkelt inte gillar varandra, så byter man ut det ena.

Förr sa man alltid att det inte går att hålla två hanar tillsammans, men det finns två saker som har ändrats sedan dess. Förr hade man marsvin i pyttesmå burar där de knappt kunde vända sig och idag har man dem i stora burar. Det är välkänt att marsvin alltid har lättare att hålla sams i en större bur än i en mindre. Dessutom har man avlat i årtionden på att få fram marsvin som håller bättre sams, och man har till stor del lyckats. Idag är det vanligt att man har två marsvinshanor tillsammans och att de håller sams. Ibland rider den ena hanen på den andra och det är inte alls ett tecken på att de snart kommer att börja slåss, utan tvärtom är det ett tecken på att de troligen kommer att hålla sams för lång tid framöver.

Ibland påstås att marsvin blir mer tama om man bara har ett marsvin, men du kan inte hålla ett marsvin sällskap 24 timmar om dygnet, och dessutom är påståendet inte alls sant. Marsvin bör aldrig hållas ensamma.

Bur och omgivning:

Buren ställer man i det rum man vistas mest, så att de kan höra och se allt vad som händer. Det är viktigt att buren är placerad långt från drag, fönster och dörrar som öppnas, samt även långt från element. Dessutom är det viktigt att marsvinen har utsikt över rummet de bor i.

Marsvin är stora djur som är avsedda att röra sig hela dagarna samt att leva i grupp, så man bör försöka ha så stor bur som möjligt till dem. Idag finns det burar att köpa i djuraffären som är 120x60 cm. Man kan även bygga själv i trä, bygg i så fall gärna en större bur. En träbur spacklas och lackas invändigt så att den är vattentät. En välbyggd bur håller i många år om man sköter den rätt, speciellt är det viktigt att man använder ett 5 – 7 cm tjockt spånlager och inte bara ett tunt lager, dels för marsvinens skull och dels för att skydda buren. Det är viktigt att buren byggs så att marsvinen kommer att ha utsikt, det räcker dock med framsidan. Antingen använder

man plexiglas till framsidan, eller så använder man galler. Ställer man buren i ett hörn bör marsvinen ha utsikt åt båda de håll som vetter inåt rummet.

Som tillfällig marsvinsbur fungerar det utmärkt att bygga ihop några stora pappkartonger.

Rymningssäkra burar:

Marsvin brukar hållas i burar utan tak, och de flesta marsvin har ingen tendens att rymma. Dock kan en hane rymma som bor i samma rum som en brunstig hona. Marsvin rymmer normalt genom att hoppa upp på taket av sovhuset och sedan hoppa vidare ut ur buren. Det är enkelt att sätta tak över sovhuset.

Miljöomställningar:

Marsvin är typiska inomhusdjur som måste aktas för drag och temperaturförändringar, speciellt kan de bli sjuka av att temperaturen går ned. Bäst trivs de i vanlig inomhustemperatur, runt 20 grader, samt att temperaturen inte varierar speciellt mycket.

Marsvin klarar att flytta, men måste skyddas från både kyla och värme under transport.

Skötsel:

Marsvin sköts allmänt genom att man rengör buren varje vecka, sommartid oftare, allt spån som är det minsta blött skall bort och ersättas med nytt. Använd aldrig importerat spån, det kan vara giftigt. Vanligt svenskt spån är utmärkt att använda, det är inte gjort av samma träslag som de amerikanska som det varnas för på Internet.

Marsvin skall ha fri tillgång till hö av god kvalitet som man lägger ovanpå spånet och som man fyller på nytt varje dag.

Vattenflaskan skall rengöras ofta och fyllas på med nytt fräscht vatten dagligen. Mat serveras helst tre gånger per dag eller oftare.

Klorna bör klippas varannan vecka, och långhåriga marsvinshonor bör få pälsen uppklippt där bak varje månad, för att slippa få urin i pälsen. Alla långhåriga marsvin bör klippas regelbundet, de tycker inte om att bli alltför långhåriga så att pälsen blir tovig. Det är fullständigt tillåtet att byta frisyr på marsvinen mellan varje klippning!

Marsvin och barn:

Små barn kan lätt ta i för hårt och orsaka inre skador hos marsvin, därför bör de inte få umgås med marsvinen utan en vuxens övervakning. Dessutom är marsvin lite för stora och tunga för att kunna lyftas på ett säkert sätt av mindre barn, så man kan få sätta barnet ned på golvet och sätta marsvinet i barnets knä med förmaningen att klappa försiktigt.

Det kan vara bra att veta att marsvin inte alls tål att bli tappade i golvet, de kan få inre skador och avlida inom några få dagar. Samtidigt är det en oerhörd tillgång för barn att växa upp med djur i familjen, så i övrigt är det endast fördelar med att ha marsvin i en barnfamilj.

Man kan dock inte ge barn ansvaret för djurens skötsel, utan det måste en vuxen ta, däremot kan även mindre barn få hjälpa till med skötseln så de känner sig delaktiga.

Föda och näringsbehov:

Marsvin är vegetarianer, och äter främst hö och grönsaker av god kvalitet. Turligt nog brukar de må utmärkt av att främst äta de grönsaker som är billigast, som morötter och vitkål eller salladskål. Övriga grönsaker bör främst ges som godis, exempelvis gurka och persilja. Sommartid plockar man gräs där det är fritt från avgaser och där inga hundar rastas. Om man bara plockar gräs och maskrosblad kan man inte få med giftiga växter. Marsvinen bör få så mycket grönsaker som de äter upp.

Hö måste marsvinen ha även på sommaren! De skall alltid ha mer hö än de

äter upp, så att de kan välja ut de bästa bitarna. Marsvin skall absolut inte ha höhäckar, munnen sitter närmast på undersidan av huvudet, för att de skall äta på marken, så de är inte skapta att äta ur höhäckar. Dessutom tar man bort mycket av deras naturliga födosöksbeteende genom att tvinga dem att äta ur höhäckar. Marsvin kan inte, precis som människor, själva tillverka C-vitamin, så de behöver tillskott av C-vitamin dagligen. Äter sig marsvinen mätta på morötter och vitkål varje dag så får de i sig mer C-vitamin än de behöver. Sak samma gäller om de äter sig mätta på gräs sommartid.

Marsvin behöver inte ha en saltsten och de har ej heller behov av att äta pellets, båda belastar njurarna vilket kan ge upphov till plågsamma sjukdomar som njursten och urinsten. Om marsvinen är smala, ge dem hellre lite extra havregryn samt mängder av hö av god kvalitet än pellets.

Hantering:

Marsvin fångas med långsamma rörelser, där man sakta motar in djuret i ett hörn och sedan försiktigt lyfter djuret med båda händerna. Ett litet marsvin håller man lämpligen med en hand under och en hand ovanpå när man lyfter det, ett större marsvin bör man hålla med en hand i framändan och den andra handen under rumpan när man lyfter det. Man bär marsvin genom att hålla dem mot kroppen. Antingen vänder marsvinet så att det har alla sina tassar mot ens kropp och huvudet uppåt, eller så sätter man det med alla tassarna mot ens arm, och man håller stadigt i djuret så det känner sig tryggt och inte riskerar att falla.

När man sätter ned marsvinet i buren bör man alltid vända marsvinet med nosen mot sig, så att man sätter ned det med bakändan först, för att undvika att det rusar iväg och slår av sig framtänderna, vilket annars är vanligare än man tror.

Första tiden hemma:

Vanligen tar det två veckor innan marsvinen har vant in sig i sitt nya hem. Man måste låta dem vara ifred tills man sett att de säkert hittar till maten och vattnet. När man ser att de äter bra kan man börja ta upp dem. Släpp inte ut otama marsvin på golvet, vänta tills de är tama även om det tar flera veckor.

Att tämja marsvin:

Marsvin tämjes enklast genom att man håller dem i famnen och klappar dem, samt att man matar dem med grönsaker när man håller dem i famnen. Nya marsvin som inte är tama bör man lägga en tjock handduk under, ifall de blir nödiga. Vanligen sätter man ner dem i buren när de blir nödiga, och marsvin lär sig väldigt snabbt att säga till när de behöver. Ofta ser man att första tecknet är att marsvinet backar ett par steg. Om man har marsvinen uppe mycket, så måste man se till att de äter ordentligt, mata dem gärna i famnen.

Avel och dräktighet:

Att avla marsvin bör man inte börja med innan man har haft marsvin ett tag. Marsvin går dräktiga länge och påfrestningen på honan blir ofta mycket stor, vilket leder till att många honor dör i samband med dräktighet och förlossning. Så para inte din hona om du vill ha henne kvar. Om du vill börja med avel på marsvin bör du kontakta några uppfödare av marsvin som du kan lära dig av, samt gå med i marsvinsföreningen.

Vanliga tecken på sjukdom:

Marsvinet låter när det andas, marsvinet blir smalare, marsvinet lämnar mat som det brukar äta upp, marsvinet kliar sig mycket.

Alla dessa symptom är allvarliga och brukar kräva veterinärbesök.

Vanliga sjukdomar:

Om marsvinet låter när det andas kan det snabbt vara för sent, många marsvin dör av lunginflammation och symptomen är inte speciellt tydliga för den ovane. Dessutom kan det gå väldigt fort. Om marsvinet blir smalare utan att vara väldigt gammalt är detta ett allmänt tecken som kan indikera ett flertal olika sjukdomar, detsamma gäller om marsvinet lämnar mat som det brukar äta upp. När marsvin mår dåligt så äter det sämre och kan snabbt dö av svält, även om det hade varit lätt att rädda marsvinet med ett enkelt veterinärbesök i god tid. Marsvin som kliar sig mycket brukar ha drabbats av ohyra eller svamp. Det finns ohyra som kan döda marsvin om det inte får snabb behandling. Svamp kan marsvin få från barn som klappar okända djur utomhus. Här kan man få lite hjälp av en erfaren uppfödare med att bestämma vad orsaken är, men det brukar krävas ett veterinärbesök i många fall ändå. Sjuka marsvin kan behöva lite extra C-vitamin, lämpligen ger man då persilja, selleri eller andra grönsaker med extra högt innehåll av C-vitamin. Undvik att ge färdiga preparat med C-vitamin, då dessa ofta ger magbesvär.

Nackdelar med marsvin:

Det är inte helt ovanligt att man blir allergisk mot hö om man redan är allergisk mot gräspollen, eftersom hö är ett slags torkat gräs. Eftersom hö är så viktigt för marsvin så kan det bli tal om att omplacera marsvinen i sådana fall. Själva marsvinen brukar man inte bli allergisk emot, utan oftast just höet. Man bör faktiskt ta hela familjen till doktorn för allergitest innan man skaffar djur av något slag.

Detta lilla minihäfte är gratis att dela ut kopior av till alla dina kompisar, men du har inte rätt att ta betalt för det!
Copyright Eva Johansson, Stockholm, Sweden, 2006. <http://goto.glocalnet.net/matsvin>

Vill du ha mer information?

Läs på min hemsida, där finns mängder av information samt även häften man kan beställa, och titta gärna in på marsvinsföreningens hemsida med.

Eva Johansson

<http://goto.glocalnet.net/matsvin>

Svenska Marsvinsföreningen, SMF: <http://www.svenskamarsvinsforeningen.se>